

X.

OKLEVELES TOLDALÉK.⁹

Hunyady János kormányzó' levele Nógrád vármegyéhez a' csehekkel kötött béke dolgában; martius 28-káról 1450.

Albert király' halála után milly pártokra szakada a' királyválasztással tépelődő nemzet, miként foglalá el 's dúlá fel időszakonként felső Magyarországot az özvegy királynétől izgatott, segített cseh vezér brandeisi Giskra János, elég bőven kifejtik történetiróink, a' közöttte 's Hunyady János mint kormányzó között 1450-ben kötött béke felett megoszlik véleményök. Hiányos még általán fogva történetiratunk, hiányait pótolni hazafiúi kötelesség, 's pótolhatnom hár csekély részben is, nekem annál nagyobb öröm, minél szebb képekben tűnik gyakorlati képzeletembe a' kor, hol Hunyady János, a' nagy férfiú, élt, a' nemzeti erő 's honszeretet valódi kora.

Katona, 's úgy látszik ő utána Feszler is, 1449. végéről csak röviden említi, hogy Giskra és Hunyady között a' béke különösen a' Shigneus cardinál közbenjárására célbavéttetett, de hat napi alkudozás után is fegyverszünetnél egyéb nem eszközölthetett. 1450. elejéről pedig mindkettő szinte csak futólag emlékezik: miszerint a' Budán januariusban tartatott országgyűlés, a' két ellenfél közt megkötöttetett békét jóváhagyta. Engel bizto-

tosabb nyomon jár. „Im Januar 1450 (úgymond) präsidirte er (Hunyady) in einem *grossen Reichs Conseil* in Ofen.“ „Ugyan ezen országos tanácsban (folytatja) küldöttek is nevezettek, kik a' béke dolgában a' pápától a' végre követül kinevezett Shigneus cardinál közbenjárására, 's egykét lengyel biztos együtt munkálódásával Giskrával *mártiusban Rimaszombathban* alkudozzanak. A' magyar küldöttek: Hederváry László egri püspök, Pálóczy László országbíró, és idősb Perényi János tárnokmester, valának. Elhatározottatott végre ezen országos tanácsban hogy 1450-ki júniusra Pestre köz országgyűlés hirdetésék, részint a' Giskrával történendő alkudozások megrostálására 's erősítésére, részint más országos dolgok elintézésére.“

Hogy ez országos küldöttek 's Giskra között a' béke csakugyan martius vége felé kötött meg, azt az országgyűlés csak később hagyhat helybe, Hunyadynak 's tán az országos tanácsnak Abaúj vármegyei szolgabíró nagyréthi Darvas Antal' levéltárában lévő, 's velem a' legszívesb barátsággal eredetiben közlött következő igen nevezetes levele, minden kétségen kiülivé teszi.

„Johannes de Hunyad Regni Hungarie Gubernator, Ladislaus de Hedrehwara Episcopus Agriensis Comes Ladislaus de Palocz Judexcurie Regie Johannes de Peren Thauornicorum Regalium Magister, Symon de Palocz Agazonum Regalium Magister Stephanus de Pelsewicz, Johannes de Palocz, alter Johannes Kompolth de Nana Janitorum Regalium Magister, Silvester de Thorna Georgius filius Lorandi de Serke, Johannes de Peren, Junior Paulus similiter de Peren, Georgius filius Gijwla de Kaza et Stephanus Poharnok, de Berzewijcze, Nobilibus viris universitati Nobilium Comitatus Newgradiensis, fratribus et Amicis nostris carissimis, salutem cum honore, Non credimus adhuc vobis manifestum fuisse, quantas impersas labores et vires, hys diebus pro pace huius Regni, quod a multis retroactis temporibus lamentabilem suppeditionem et turbacionem Ignisque et Glady deuastacionem, in-

tolerabilem suscepit, habuimus Jamque annuente domino ut strata cum Magnifico Domino Johanne Gyskra de Brandeis Comite de Sarws, ac Civitatibus sibi adherentibus perpetue pacis federa, in cuius Amenitate vnanobiscum estis permansuri, Iniuimus stabiliuimus et firmauimus vt ergo omnis scrupulositas, mali que de (igy) pacis est inimica, tollatur e medio necesse est pervalde vt hy homines ipsius Domini Johannis Gyskra per quos hactenus mala queque suborta fuere, cum certa pecunie quantitate, ex hoc Regno remoueantur Ad cuius contribucionem ipsas vestras fraternitates et Amicicias sicut et alios fratres et Amicos nostros, aliorum Comitatum Inuitauimus, sic et vos Inuitamus, Ymmo rogamus et petimus multum (igy) diligenter, quatenus, vt ipsa pars (igy *pax helyett*) firmata magis ac magis solidari possit, statim et in continenti visis presentibus, populos et Jobbagiones vestros hominibus et familiaribus, Magnifici pretacti (*Johannis de Peren Maioris Magistri Thauernicorum Regalium* kitörölve) Comitis Ladislai de Palocz Judicis Curie Regie vnacum vestro Iudlium videlicet singula vna Sessione medium florenum auri, de quolibet Inquilino pecora, vel Iumenta ad valorem unius florent auri habente, nec non de quolibet Artifice puta Mehanico Sartore Sutore Pellifice, Fabro, vel Aurifabro de sua arte se nutriente, vel eciam Segetes sew vineas habente, similiter medium florenum auri, dicari permittere, dicatosque extradare et extradari facere velitis, Alioquin commisimus et harum serie commitimus Comiti vel Vice Comiti et Iudlium dicti Comitatus Newgradiensis vt vos ad id per Birsagia et gravamina consveta sua compellant et astringant auctoritate nostra prioribus eis in hac parte attribata mediante, Et aliud prout ipsam pacem optatis et illa frui cupitis facere non ausuri in premissis, presentibus perlectis exhibenti restitutis Datum in Kewesd Sabbato proximo ante dominicam Ramis palmarum Anno Dómini „M^o quadringentesimo quinquagesimo.“

Alul két veres és hét zöld pecsét helye látszik. Maga az oklevél papirosra van írva, 's kívül reá ez jegyez-

ve: „Newgradiensi,“ mi, ha a' tartalomban nem említették is: sicut et alios fratres et amicos nostros aliorum Comitatum invitavimus,“ eléggé mutatja, hogy hasonló adóhajtó parancs a' többi vármegyékhez is küldetett, 's az ebben előforduló némelly hibák a' többszöri leírás miatt történtek.

Kik lehettek az itt előszámlált férfiak, kik Kövesden, Rimaszombathoz a' béke helyéhez közel, a' kormányzóval együtt jelen voltak, nehéz egész bizonyossággal megmondani, én az *országos tanácsnak* gondolom; mert bár a' Hunyadynak mint kormányzónak 1446ban kiadott utasítás szerint az országos tanácsnak a' kormányzón kívül a' nádorból, az országbiróból, két egyháznagyból, két zászlós úrból és 6. nemesből, tehát összesen 13. tagból kellett állani, itt pedig a' kormányzó mellett csak az országbirót, 's egy püspököt, ellenben három zászlósurat, és 8. nemest, következőképen együtt 14. tagot találunk, véleményem erősségére látszik szolgálni az, hogy országos adót, még pedig illy súlyos adót, hol az egy arany forintnyi értékű zsellér is egy fél arany forinttal terheltetik, országos tanácson kívül más hatóság ki nem vethetett. Nevezetes maradt ez oklevél minden esetre az 1450-ki béke felvilágosítására, így a' honi történet hézagai némi pótolására, 's midőn azt ezenel köz tudomásra juttatom, nem melőzhetem el egyszersmind köszönetemet is jelenteni Darvas Antal barátomnak, ki áttörve az ősi papirosok iránti féltékeny szellem vastag küdén, a' tudományok terjesztését pártoló buzgalmanál fogva kész örömmel nyitá meg levéltárát előttem, 's eredetiben sziveskedett e' nagy becsű darabot több más 13-dik századbéli oklevelek mellett velem közleni.

JÁSZAY PÁL.

